İsrail Kışkırtmaları Gölgesinde Güney Suriye'de Ayrılıkçılık ve Şam Yönetiminin Müdahalesi

28 Nisan 2025'te sosyal medyada paylaşılan Hz. Muhammed'e hakaret içeren ve Suriye'deki Dürzi isimlerden Marvan Kivan'a ait olduğu iddia edilen ses kaydı, Suriye'de yeni bir gerilimin fitilini ateşledi. Kayıt, sadece Sünni topluluklarca değil, birçok Dürzi lider tarafından da kınandı. Suriye İçişleri Bakanlığı, konuyla ilgili resmi soruşturma başlattığını açıkladı.

Ancak bu açıklamalar, olayların önünü kesmeye yetmedi. Suriye'nin birçok ilinde kitlesel eylemler yapıldı. Humus'ta Sünni ve Dürzi öğrenciler arasında meydana gelen arbede nedeniyle her iki taraftan da öğrenciler gözaltına alındı. Bunun üzerine bazı ayrılıkçı Dürzi gruplar, gözaltındaki Dürzi öğrenciler 12 saat içerisinde serbest bırakılmazsa silaha başvuracaklarını duyurdu.

Açıklamadan yalnızca birkaç saat sonra Şam'ın Ceramana bölgesinde Suriye güvenlik güçlerinin kontrol noktasına ayrılıkçı Dürzi gruplar tarafından silahlı saldırı yapıldı. Saldırıda hayatını kaybeden Suriye güvenlik güçlerinden iki kişinin cesetlerinin sokakta teşhir edilmesi, olayları daha da büyüttü. Aynı gece Süveyda yolu üzerindeki bazı araçlara ayrılıkçı Dürzi gruplar tarafından silahlı saldırılar düzenlendi. Bölge Suriye yönetimine bağlı emniyet güçleri tarafından güvenlik çemberine alındı.

29 Nisan 2025'te Suriye Adalet Bakanlığı'na bağlı başsavcılık ses kaydının sahibi olduğu iddia edilen Marvan Kivan hakkında yakalama kararı çıkardı. Bu arada, Suriye hükümetini ülkeyi yönetemez bir durumda göstermek ve halkı kışkırtmak amacıyla, başta SDG'ye bağlı haber ajansları olmak üzere devrik rejimin kalıntıları sosyal medyada yoğun bir propaganda faaliyeti yürüterek bu durumun toplumsal bir mesele hâline gelmesini sağladı.

Ceramana'daki çatışmalar, bölge ileri gelenlerinin devreye girmesiyle bastırıldı. Ancak bu kez Şam'ın güneyindeki Eşrefiye Sahnaya mahallesinde ayrılıkçı grupların yine Suriye güvenlik güçlerine saldırması çatışmaları bu bölgeye taşıdı. 30 Nisan 2025 itibariyle Şam çevresindeki ayrılıkçı Dürzi grupların etkili olduğu bölgelerde kontrol yeniden Suriye güvenlik güçlerine geçti. Bu süreçteki kriz yönetimi stratejisi önceki olaylarda da olduğu üzere —ilk 48 saatte karşı tarafı yıpratma, sonraki 48 saatte kontrol ve ardından anlaşma— başarıyla uygulandı.

Krizin bastırılmasında, Dürzi toplumunun itidalli liderlerinin katkısı belirleyici oldu. Hikmet el-Hicri liderliğindeki geleneksel Dürzi otoritesi, çeşitli açıklamalarla süreci sabote etti. Şam yönetiminin olayları kontrol altına almasının ardından el-Hicri, Suriye hükümetinin uygulamalarını DEAŞ'ın yöntemlerine benzeterek eleştirdi ve 'uluslararası koruma' vurgusuyla uluslararası müdahale çağrısı yaptı. Ancak bu çağrı, saha gerçekleriyle örtüşmediği gibi el-Hicri'nin yeni Suriye hükümetine yönelik tavrı, Dürzi toplumu ile Suriye'deki diğer etnik unsurlar arasında güveni zedelemektedir.

Ayrılıkçı Girişimler Neden Başarısız Oldu?

Ceramana'da başlayan ve ardından Eşrefiye ile Sahnaya'da yasa dışı bir grubun saldırısı sonucu birçok güvenlik görevlisinin hayatını kaybettiği, ayrıca İsrail işgal rejiminin de kışkırtmalarıyla büyüyen hadise, Suriye yönetiminin kararlı ve tavizsiz tutumu sayesinde hızla yatıştırıldı. Şam Kırsalı Valisi Amir el Şeyh, dini değerlere yönelik hakaretlere karşı "sıfır tolerans" politikası yürüttüklerini vurgularken, Süveyda ve Kuneytra valileriyle birlikte bölgeyi ziyaret ettiklerini, yerel kanaat önderleriyle temas kurduklarını ve devlet kurumlarının yeniden tesisi konusunda mutabakata vardıklarını ifade etti.

Öte yandan, ayaklanmanın başarısız olması ve Suriye yönetiminin hızla sükûneti sağlamasının birkaç nedene bağlı olduğu söylenebilir;

- Ayrılıkçı gruplar, geniş çaplı halk desteği elde edemedi. Suriye'deki pek çok Dürzi lider, hem dini değerlere yapılan hakareti reddetti hem de ülkenin toprak bütünlüğüne olan bağlılıklarını dile getirdi. Bu da ayrılıkçı söylemin toplum içinde karşılık bulmamasına neden oldu.
- Lübnanlı Dürzi lider Velid Canbolat, İsrail'in Dürzi kimliğini kullanıp Suriye'yi bölmeye çalıştığını ifade ederek taraflar arasında arabuluculuk önermesi, pek çok Dürzi vatandaşının olayların perde arkasındaki aktörleri fark etmesi açısından önemliydi.
- Öte yandan İsrail'deki Dürzi lider Muvaffak Tarif ise Şam yönetimini 'katliamla' suçladı ve daha kapsamlı İsrail müdahalesi talep etti. Bu açıklamalar, ülke dışındaki Dürzi toplumlarının Suriye bağlamındaki duruş farklılıklarını tekrar teyit etti.
- Suriye hükümetinin sivillere yönelik adil muamelesi ile yerel Dürzi şeyhleriyle kurduğu etkili koordinasyon ve özellikle Sahnaya'da güvenlik güçleri ile yerel temsilcilerden oluşan birleşik bir geçici komisyonun oluşturulması da krizin kontrol altına alınmasında etkili oldu.
- Bölgedeki kanaat önderleriyle yapılan toplantılardan sonra saldırıların sorumlularının cezalandırılacağı ve mağdur sivillere, Suriye yönetimi tarafından tazminat ödeneceği açıklandı. "Silah sadece devlete aittir; yasalar uygulanmadıkça sivil barış kurulamaz" diyen Şam Kırsalı Valisi Şeyh, tüm Suriyelilerin eşit hak ve sorumluluklara sahip olduğunu vurgulayarak, Şam yönetiminin toplumsal birlik mesajını bir kez daha yineledi.

Güney'deki Huzursuzluğun Müsebbibi İsrail'in Hedefi Ne?

Çatışmalar devam ederken, İsrail'e ait insansız hava araçları Şam üzerinde düşük irtifalı keşif uçuşları yaptı. Takip eden saatlerde çatışmaların olduğu bölgelerde üstünlük sağlamaya başlayan Suriye güvenlik güçlerine yönelik olarak İsrail tarafından drone ile hava saldırısı gerçekleştirildi. İsrail, bu müdahalenin amacının "Dürzi sivilleri korumak ve Suriye güvenliğinin aşırı güç kullanımını caydırmak" olduğunu öne sürdü.

Bu saldırılar, 2 Nisan'dan sonra kesilen İsrail'in Suriye'ye yönelik hava saldırılarının tekrar başlamış olması adına önemli bir gelişmeydi. Ancak sonraki 24 saat boyunca süreklilik oluşturmadı. İsrail'in, çatışmalarda yaralanan bazı Dürzi milisleri, Sahnaya'dan helikopterle Golan Tepeleri'ne taşıması da dikkat çekici bir gelişme oldu.

Bunun haricinde Netanyahu başkanlığında ayrılıkçı Dürzi gruplarla Suriye güvenlik güçleri arasında yaşanan çatışmaları değerlendirmek için birden fazla toplantı yapıldı.

İsrail'in, Dürzi topluluğu içindeki küçük bir grubu kullanarak Suriye'nin istikrarını, toprak bütünlüğünü ve ulusal birliğini hedef aldığı açıktır. İsrail, istikrarlı ve egemen bir Suriye'yi istemiyor, böyle bir yapıyı kendi ulusal güvenliği açısından bir tehdit olarak görüyor.

Nitekim ses kaydının yayınlanmasından birkaç saat önce Şam yönetiminin ABD'nin yaptırımların kaldırılması için 'İbrahim Anlaşmaları'na katılma teklifini reddetme hususu dikkat çekiyor. 2020 yılında ABD'nin arabuluculuğunda İsrail ile Birleşik Arap Emirlikleri ve Bahreyn arasında imzalanan ve sonrasında Sudan ile Fas'ın da katılımıyla genişleyen ve Filistin meselesini ikinci plana iten bu mutabakatın reddedilmesinden sonra oluşan Dürzi krizi zamanlama açısından soru işaretleri oluşturdu.

Diğer yandan krizin devam ettiği sırada Suriye Dışişleri Bakanı Esad Şeybani'nin birkaç gündür uluslararası toplantı ve görüşmeler için bulunduğu Washington'da İsrail'in saldırgan tutumuna karşı uluslararası destek sağlamaya çalışması da önemli bir hamleydi. Şam yönetimi, hem Dürzilere yönelik entegrasyon politikalarının meşruiyetini savundu hem de İsrail'in müdahalesini uluslararası hukuk açısından gayrimeşru ilan etmeye çalıştı.

Sonuç

Ceramana ve Sahnaya'daki olaylar, Şam yönetiminin hızlı refleksi, Dürzi toplumunun içerisindeki itidalli

liderlik ve ayrılıkçıların sınırlı halk desteği nedeniyle kontrol altına alındı. Suriye nüfusunun küçük bir azınlığını oluşturan Dürzi topluluğu kullanarak Suriye'yi istikrarsızlaştırmaya çalışan İsrail'in planı şimdilik başarısız oldu. Dürzilerin ileri gelenleri Suriye yönetimiyle anlaşarak şehrin güvenliğini orduya bırakma sözü verdi. Ancak bu durum, işgalci İsrail'in başta Güney Suriye olmak üzere Doğu ve Kuzeydoğu bölgelerinde çeşitli terör unsurlarını kullanmaktan vazgeçeceği anlamına gelmemektedir. Yine de, Filistin ve Lübnan'da fiilen savaş hâlinde olan İsrail'in hava üstünlüğüne rağmen, yeni Suriye yönetimiyle yaşanacak olası bir kara savaşı ve geniş çaplı bir çatışma, Siyonist rejim için ağır bir bedel anlamına gelecektir. Dürzilerin kalesi olarak bilinen Süveyda'daki normalleşme sürecinin geleceği hakkında bazı teşebbüsler olsa da henüz kesinlik kazanmadı. Ancak Şam yönetimi, kısa vadede bölgedeki entegrasyonun tamamlanması ve devlet otoritesinin yeniden tesisi için çeşitli hamleler yapmaya devam edecek görünüyor.